

ÜNİVERSİTELERE GİRİŞ SORUNU, EĞİTİM TEKNOLOJİSİNDEKİ GELİŞMELER VE BİR ÖNERİ

Yrd. Doç. Dr. Nuray SERTER

ÜNİVERSİTELERE GİRİŞ SORUNU

Cumhuriyet Dönemi ile başlayan «Eğitim Seferberliği», artan nüfusun da etkisiyle, giderek, her kademedeki okula olan ihtiyacın da büyümesine neden olmuştur.

Okul sayısını arttırma çabaları, gerçekleştirilmelerindeki kolaylıklar gözönüne alındığında, doğal olarak, ilköğretim-ortaöğretim-yükseköğretim arasındaki okul sayısına ilişkin dengeyi, bir yükseği aleyhine bozmuş, ilköğretim ve ortaöğretimde okul açabilme sorunları bir ölçüde çözümlenebilmişse de, 1960 lı yıllardan başlamak üzere, yükseköğretim önündeki yığılmalar kendini hissettirmeye başlamıştır. Önce, kendilerine aşırı başvuru olan yükseköğretim kurumları sınavla öğrenci almaya başlamış, 1960 yılından sonra ise, bütün yükseköğretim kurumları için giriş sınavı söz konusu olmuştur.

Yükseköğretim Kurumlarının sınavla öğrenci almaya başlamaları, temelde şu sorunları da beraberinde getirmiştir:

a) Adaylar, gerek iller ve gerekse kurumlar arasında, sınavdan sınava yetişmek zorunda kalmışlar, ayrıca, ağır maddi yük altına girmişlerdir.

b) Bir adayın, birden fazla kuruma başvurması ve sınavlarına katılması, aday sayısının kabarık gözükmeye sebep olduğu gibi, birden fazla kurumun giriş sınavlarını kazanan adaylar nedeniyle de, kontenjan daralmaları, girişte aksamalar, öğretim yılının başlamasında gecikmeler meydana gelmiş, kurumlararası yer değiştirmeler sorun yaratmıştır.

c) Fazla sayıdaki aday karşısında, klasik sınav yöntemleri ye tersiz kalmış ve sınav değerlendirmelerinin objektifliği, yoğun bir biçimde tartışılır hale gelmiştir.

d) Organizasyon eksikliği nedeniyle sınav tarihlerindeki çakışmalar sorun yaratmış, gereksiz kırtasiye giderleri yapılmıştır.

Bu ve benzeri nedenler, 1961 yılından itibaren, ilgilileri çözümler aramaya yönlendirmiş, ilk olarak, 1961-62 öğretim yılında, Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde giriş sınavları «test» şeklinde yapılmış, onu sonradan diğer bazı fakülteler izlemişlerdir. Sınavın «test» şeklinde yapılması, sadece, sınava olan güvensizlik sorununu kısmen çözmüş, bir de, değerlendirme süresinden tasarruf sağlamıştır (1).

Çeşitli yükseköğretim kurumlarının, öğrenci alımı için ayrı ayrı sınavlar uygulamasının doğurduğu sakıncalar, 1962-63 öğretim yılında, sadece Ankara Üniversitesi'nin Fakültelerini kapsayan merkezi bir giriş sınavı uygulamasına yolaçmıştır. Bu sistem, 1964-1967 öğretim yıllarında Ankara Üniversitesi, 1967-73 öğretim yıllarında İstanbul Üniversitesi ve 1974-75 öğretim yılında ise Hacettepe Üniversitesi'nin sorumluluğunda uygulanmış olup, sisteme katılan kurum sayısının giderek artmış olmasına karşılık, katılıp katılmama, kurumların tercihlerine bırakılmıştır.

Üniversitelerarası Kurul, 1974 yılında çıkardığı bir yönetmelikle, öğrenci seçiminin merkezi ve ortak bir düzenleme ile yapılmasını benimsemiş, ilgili düzenlemeleri yapmak ve uygulamak amacı ile bir «Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi» kurulmasını kararlaştırmıştır.

(1) Mihçioğlu, Cemal. *Üniversiteye Girişin Yeniden Düzenlenmesi*, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 1974.

Bu amaçla kurulan, «Üniversitelerarası Seçme ve Yerleştirme Merkezi» (ÜSYM), 1974 Kasım ayında göreve başlamış ve 1975-76 öğretim yılında bu merkezin sorumluluğunda yapılan üniversiteye giriş sınavları ile, merkeziyetçi bir hüviyete bürünmüştür (2).

Günümüze kadar gelen sonraki gelişmeler içerisinde, verdiği başarılı ve çok çeşitli görevleri ile büyüyen Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM), bir kurum olarak üniversitelerin yanında yerini almış, üniversitelere giriş sınavları ise, bugünkü iki aşamalı (öğrenci seçme sınavı-ÖSS, öğrenci yerleştirme sınavı ÖYS) şekline bürünmüştür. Bugün için, adı geçen sınavlara katılmayan öğrenciler, hiçbir şekilde, Yükseköğretim Kurulu'na bağlı üniversitelerde öğrenim görme şansına ve hakkına sahip değillerdir.

Bütün bu gelişmeler de göstermektedir ki, 1960 yıllarından başlayarak yoğunlaşan üniversitelere giriş sorunlarından, sadece, giriş sınavlarının organizasyonu sorunu çözümlenmiştir. Oysa, üniversitelere girişteki en büyük sorun, yapılacak sınavların şekli değildir.

Asıl sorun, giriş sınavlarını kazanamadıkları gerekçesiyle üniversiteler önünde giderek büyüyen yığınlar meydana getiren ve kendilerine yükseköğretim hakkı tanınmayan öğrencilerin sorunudur.

Asıl sorun, sınavlara başvuru ve sınavlara girişte meydana getirilen bir «bölgeler ve liselerarası denge kurma» sorunu değil, yükseköğrenim hakkını tanımada sağlanacak bir «bölgeler ve liselerarası denge kurma» sorunudur.

Bu sorunlar hiç çözümlenemediği gibi, güncelliğini, giderek daha da önemli olmak üzere korumaktadır.

Üniversitelere giriş için sınav uygulanması ve çok sayıda adayın yükseköğretim görme hakkından mahrum kalması, zaman zaman, T.C. Anayasalarının «Eğitim ve öğretim görme hakkı ile genel eşitliğe» ilişkin çeşitli hükümlerine aykırı olduğu iddiaları ile karşılaşmaktadır. Sınavların başladığı yıllarda, bu tür iddialar ve 1961 Anayasasının ilgili hükümleri karşısında, üniversitelerimiz, yaptıkları açıklamalarda, giriş sınavlarının bir sıralama sınavı ol-

(2) Payaslıoğlu, Arif. Türkiye'deYükseköğretim Kurumlarına Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi, Ankara: ÖSYM, 1985.

duğunu belirtmek ihtiyacını duymuşlar ve bununla: «Yerimiz sınırlı olduğu için giriş sınavı yapıp, adayları başarılarına göre sıraya koyuyor ve en başarılıları alıyoruz; daha fazla öğrenci alabilsek herkesi kabul edeceğiz» demek istemişlerdir (3).

Bu arada, Anayasa Mahkemesi de, verdiği bir kararla (29.11.1966 tarih, Esas No: 1966/11 ve Karar No: 1466/44),» ... haklı nedenlere dayanıldığı sürece, bu tür uygulamaların- üniversiteye giriş sınavlarının-Anayasaya aykırı olamayacağı» görüşünü bildirmiştir.

1960ların Türkiye'sinde, üniversitelerdeki kapasite darlığı sorununu çözümlenmenin tek çaresi «sınav yaparak eleme» olabilir. Ancak, bir çevrek yüzyıllık teknolojik gelişme içerisinde, sorunlara, yeni olanaklarla çözümler aranmalı, hukuk kuralları da buna göre değerlendirilmelidir. Bütün dünyada, gelişmesindeki temel neden, «öğrenime olan talebin artması, fiziki mekanların yetersiz kalması ve teknolojik gelişmeler» olan Uzaktanöğretim Teknikleri'nin uygulanma olanaklarının varolduğu 1989'ların Türkiye'sinde, üniversitelerdeki kapasite yetmezliğinin çözümleri de, yeni gelişmeler doğrultusunda aranmalıdır. Artık, yükseköğretim kurumları, 1961 yılında olduğu gibi: «Yerimiz olsa hepinizi alırdık...» türünden bir savunmayı, günümüzde, aynı rahatlıkla yapamamalı, Anayasa Mahkemesi ise, «üniversitelere giriş için yapılan sınavların dayandığı haklı nedenleri» birkez daha gözden geçirmelidir.

1982 Anayasasınının 42. maddesinde, «**Kimsenin, eğitim ve öğrenim hakkında yoksun tutulamıyacağı, ...eğitim ve öğretimin çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre...yapılacağından**», bahsedilmektedir.

2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununun , Ana İlkelere ilişkin 5. maddesinde ise, şu hususlar yer almaktadır:

c) Yükseköğretim Kurumlarının özellikleri, eğitim-öğretim dalları ile amaçları gözetilerek, **eğitim-öğretimde birlik ilkesi sağlanır.**

d)Eğitim-öğretimin plan ve programları, **bilimsel ve teknolojik esaslara, ülke ve yöre ihtiyaçlarına göre**, kısa ve uzun vadeli olarak hazırlanıp, **sürekli olarak geliştirilir.**

(3) Mihçioğlu, Cemal. Üniversiteye Giriş ve Liselerimiz, İkinci Baskı, Ankara: 1979.

e) **Yükseköğretimde, imkan ve fırsat eşitliğini sağlayacak önlemler alınır.**

h) Yükseköğretim Kurumlarının geliştirilmesi, verimlerinin artırılması, genişletilmesi ve bütün yurda yaygınlaştırılması amacıyla yönelik olarak, **...ülke, çevre ve uygulama alanı ihtiyaçlarının karşılanması, örgün, yaygın, sürekli ve açıköğretimi de kapsayacak şekilde planlanır ve gerçekleştirilir.**

Adıgeçen Kanununun 7. maddesinde ise, yükseköğretim kurumlarının görevleri arasında şu hususlar sayılmaktadır:

b) Yükseköğretim Kurumları arasında, bu kanunda belirtilen amaç, ilke ve hedefler doğrultusunda, **birleştirici, bütünleştirici, sürekli, ahenkli ve geliştirici işbirliği ve koordinasyonu sağlamak.**

h) **...Öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda, ortaöğretimdeki yönlendirme esaslarını da dikkate alarak, öğrencilerin seçilmesi ve kabul edilmesi ile ilgili esasları tesbit etmek.**

i) Yükseköğretim Kurumlarında ve **bu kurumlara gerişte, imkan ve fırsat eşitliği sağlayacak önlemleri almak.**

Görüüleceği gibi, gerek yasal düzenlemeler ve gerekse bizzat Anayasa, Türk Yükseköğretimini, çağdaş eğitim teknolojilerinden yararlanmaya zorlamaktadır. Ayrıca, eğitimde fırsat eşitliği, gelişme, yenilenme ve yaygınlaştırma gibi temel ilkelere ağırlık verilmekte, öğrencilerin kabiliyetlerine göre eğitimlerine önemle değinilmekte ve yükseköğretim kurumları bu yönde çaba göstermekle görevlendirilmektedirler.

UZAKTANÖĞRETİM

2547 Sayılı yasa ile benimsenen ilkeler gereğince, Türk Yükseköğretim Sisteminde yapılan en önemli uygulama, 1982-83 öğretim yılında, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi tarafından, iş idaresi ve iktisat dallarında, uzaktanöğretim teknikleri ile öğretime başlanmasıdır. Adı geçen fakülte, 1988-89 öğretim yılı itibariyle, üç dönem verdiği 16.500 mezununun yanısıra, halen 175.000 öğrencisine, uzaktanöğretim teknikleriyle öğrenim vermekte ve belirgin bir başarı elde etmektedir. Ancak, Türkiye'de, yükseköğrenim düzeyinde uzaktanöğretim verilmeye başlanması, beraberinde, önemli bir sorunu getirmiştir; şu anda ülkede, üniversiteyi kazanamayıp

«açıkta kalanlar»ın yanında, üniversiteyi kazanıp «uzaktan eğitilenler» ve «yüzyüze eğitilenler» diye, aynı yasal haklara sahip iki ayrı grup oluşmuştur. Nitekim, klasik eğitim yöntemleri yanında, yeni ve çağdaş teknolojinin ürünü olan «Açıköğretim», çeşitli çevrelerde «ikinci sınıf» bir eğitim-öğretim şekli olarak algılanmakta, ilgili kurum ve kuruluşlardan yeterli destek görememektedir. Öğrenci kesiminde de bu görüş ve düşünce hakimdir. Bu açıdan bakıldığında, eğitim teknolojisindeki bu gelişmenin, ülke çapında, genellik ve eşitlik ilkelerine uyacak şekilde uygulanmasında, herşeyden önce, anayasal bir gereklilik vardır.

Uzaktanöğretim tekniklerinin uygulanmasıyla birlikte, klasik eğitim sistemi üzerinde yapılan araştırmalar, başarının, öğretimin bireyselleştirilmesiyle birlikte azalıp çoğaldığını göstermektedir. Buna göre, öğrenme, öğretmen değil, bizzat öğrenci tarafından oluşturulmakta; eğitimin merkezinin, öğretmen değil, öğrencinin kendisinin olduğu anlaşılmaktadır. Eğitim teknolojisi ise, öğrenmenin kolaylaştırılması amacına yönelik çeşitli araç, yöntem ve kaynaklardan, planlı ve sistemli bir biçimde yararlanılarak, yeni öğretim sistemleri, teknikleri ve araçlarının geliştirilmesi ve en önemlisi, uygulanması alanıdır. Bir eğitim teknolojisi ürünü olan **uzaktanöğretim**, geleneksel okulun daha etkin olmasını sağladığı gibi, okul eğitiminin dışında, öğretmenle öğrencilerin birbirlerinden uzakta bulunmaları halinde de, öğretim etkinliğinin yürütülmesini sağlayan yöntemler bütünüdür.

Türkiye’de, benzer alanlardaki yükseköğretim kurumlarında geleneksel eğitim yöntemleriyle verilen eğitim-öğretim, Açıköğretim Fakültesi tarafından uzaktanöğretim yöntemleriyle gerçekleştirilmektedir. Oysa, uzaktanöğretim teknikleriyle öğretilebilecek konular olduğu gibi, iyi öğretilmeyecek ve mutlaka yüzyüze eğitimin gerektiği konular da olabilir. Bu bakımdan, uzaktanöğretim teknikleri, sadece bir fakülte düzeyinde ve onun bütün derslerini kapsayacak şekilde değil, yurttaki tüm üniversiteler düzeyinde fakat sadece olanaklı görülen konuların öğretiminde, en yararlı ve ekonomik biçimde, kullanılmalıdır.

Özetle, uzaktanöğretim sistemi, yükseköğretim kurumlarının özellikle alt sınıflarında, uygulamaya olanak verebilecek değişik sayıdaki dersleri ve konularının öğretimi için, yurt düzeyinde uygulandığında, üniversitelere giriş sınavlarının yerine, adayların, gerçek eğilim, yetenek, çaba ve başarılarına dayalı, daha eşitlikçi ve

çağdaş bir «Yükseköğrenime Geçiş» düzenine kavuşulmuş olunabilir. Böylebir geçiş, çağdaş eğitim teknolojisi aracılığıyla, yükseköğrenim hakkının her adaya eşit olarak tanınması demektir. Bu «geçiş» sistemindeki öğrenci başarısızlıkları ise, üniversiteye girememe değil, üniversitede bir üst sınıfa geçememe başarısızlığı olacaktır ki, bir hakkın engellenmesi anlamına gelmemektedir.

ÖNERİLEN MODEL

Yükseköğretim Sistemi ana alanlara bölünerek veya şu anda kabul edilmiş olan 8 ana alan (1-Dil ve Edebiyat, 2-Matematik ve Fen Bilimleri, 3-Sağlık Bilimleri, 4-Sosyal Bilimler, 5-Uygulamalı Sosyal Bilimler, 6-Teknik Bilimler, 7-Ziraat ve Ormancılık ,8-Sanat) esas alınarak, yükseköğretim kurumlarında bu alanlara ilişkin olarak okutulan ve uzaktanöğretim teknikleriyle verilebilecek bütün temel konu ve dersler belirlenir. Bu konu veya dersler, bir merkez (veya merkezler) tarafından, yükseköğrenim bütünlüğü içerisinde, uzaktanöğretim teknikleri ile öğrencilere aktarılacak biçimde hazırlanır ve aktarılır.

Bütün yükseköğretim Kurumları, uzaktanöğretim teknikleriyle aktarılan konu ve dersler içerisinde, kendileriyle ilgili olanları, serbest olarak belirlerler. Bu ders ve konular ,ilgili yükseköğretim kurumunda, klasik (yüzyüze) öğrenime kabul edilmek için, belirli süre ve düzeyde başarılması gereken ders ve konulardır.

Yükseköğrenime aday olan öğrenciler, bu derslerden dilediklerini takip ederler ve belirlenen bir süre içerisinde de, hangi derslerden sınava girmek istediklerini sınav merkezine bildirerek, alanlara göre yapılacak merkezi sınavlara girerler. Adayların, sınavlarda, her ders veya konudan almış oldukları not veya kredi, kendilerine belge olarak verilir. Öğrenciler, süreleri içerisinde olmak kaydıyla, tamamladıkları kredilerle, ya diledikleri yükseköğretim kurumuna yüzyüze eğitim için başvururlar, ya da kredi tamamlamaya devam ederler. Çünkü, her yükseköğretim kurumu için, gerek yeterli kredi ve gerekse uzaktan ve yüzyüze eğitim süreleri farklı olacaktır.

Öğrenciler, uzaktanöğretimle tamamlamaya çalıştıkları krediler aşamasında, kendi ilgi, yetenek ve başarılarını iyi test etmek durumundadırlar. Çünkü, herhangi bir kuruma yüzyüze eğitim için kabul edildiklerinde, bir daha kurum değiştirme hakları olmayacaktır.

MODELDE BEKLENEN YARARLAR

Yükseköğrenime geçiş için önerilen ve yukarıda kaba hatlarıyla açıklanmaya çalışılan modelden beklenen yararlar, bir bakıma, üniversitelere giriş için yapılan merkezi sınav uygulaması ile ortaya çıkan ve tartışma konusu olan pekçok konuya da çözümler getirilecek niteliktedir. Bu yararlar şöyle özetlenebilir:

1— Herşeyden önce, Anayasal bir hak olan «öğrenim görme ve kişinin kendini geliştirme» hakkı, engellenmemektedir.

2— Öğrencilerin, lise düzeyindeki bilgileri, doğrudan sınava tabi tutulmayacağı için, liseler ve bölgelerarasındaki ortaöğretime ilişkin dengesizlikler, bir ölçüde, giderilmiş olmaktadır.

3— Öğrencilerin, yükseköğretim düzeyindeki branş tercihleri, daha gerçekçi esaslara dayanacaktır .

4— Yükseköğretim kurumlarındaki yüzyüze öğretim kapasitesi, o kurum için kabul edilecek uzaktanöğretim süresi kadar artacak, dolayısıyla, eğitim kalitesinin iyileştirilmesi ve bilimsel çalışmaların artması olanakları doğacaktır .

5— Üniversitelere olan başvuru talebini ve öğrenim gördükleri kurumu değiştirmek isteyenlerin sayısını sürekli olarak körükleyen, şimdiki, pratik ve külfetsiz merkezi giriş sınavlarına oranla, bu model, üniversitelere girmek isteyenlerin sayısını azaltacağı gibi, kurum değiştirmeleri de sıfıra indirecektir. Çünkü, bu modelde, aday öğrenciler, sadece, gerçekten yükseköğretim görmek istedikleri dal ve kurumla ilgili dersler için başarı elde etmeye çalışacaklardır.

6— Buldukları yükseköğretim kurumunu değiştirenler ve suni tercihler sonunda meydana gelen başarısızlıklar nedeniyle olan ayrılmalar, şimdiki sistemde, sürekli olarak üst sınıflara kayan ve hiçbirzaman doldurulması mümkün olmayan kapasite boşlukları meydana getirdiği gibi, zaten yüksek olan eğitim giderlerini de israf etmektedir. Önerilen modelde, bu sorun asgariye inmektedir.

7— Uzaktanöğretim uygulaması, öğrenciler açısından, kentlerarası hareketliliği azaltacağı için, yükseköğretim düzeyindeki barınma ve yurt sorunlarına daha kolay çözümler getirilebilecektir.

8— Ülke düzeyinde bir eğitim sorunu ve eşitsizliğe neden olan «üniversitelere hazırlık kursları» ile, dolaylı olarak üniversitelere giriş sorunu ile bağlantılı olduğuna inandığımız «kolejlere giriş»

meselesi, önerilen model sonucunda, daha kolay çözümlere ulaşabilecektir.

9— Önerilen model ile, uzun vadede, yükseköğretim eğitim maliyetlerinin düşmesi beklendiği gibi, kapasite yetmezliği giderilebilecektir.

MODELİN UYGULANMASINDAKİ GÜÇLÜKLER

Önerilen model nedeniyle karşılaşılabilecek önemli güçlüklerin başında, çok sayıdaki dersin, uzaktanöğretim teknikleri ile hazırlanarak, öğrencilere sunulması gelmektedir. Ancak, ne var ki, Türk Yükseköğretimi, 1982-83 öğretim yılından beri, bu teknolojiyi, sadece, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi'nin olanakları ile ve sayıları yüzbinleri aşan öğrenciler için başarılı bir şekilde uygulamaktadır. Bütün üniversitelerin katılımları ve devlet olanakları da gözönüne alındığında, bahsedilen güçlüğü altından kalılabileceği, kolayca beklenebilir. Ayrıca, uzaktanöğretim sistemlerinde, güçlükler ve maliyet unsuru, sadece, başlangıç dönemlerinde yoğunudur. Bu yoğunluk giderek azalacağından, sistem, kısa zamanda her bakımdan ekonomik hale gelecektir.

Böyle bir sistemde, düzenli çalışan ve deneyimli bir merkezi örgüte de ihtiyaç olacaktır ki, uzun zamandan beri son derece düzenli ve başarılı çalışmalar yapan ÖSYM'nin, bu yeni sisteme adapte olması, kolaylıkla mümkün olabilecektir.

İyi bir planlama ve organizasyon ile, aşamalı bir geçiş, önerilen modeli işler hale getirecektir kanısındayız.